FRÅN ARGENTINA

Av

HERBERT TINGSTEN

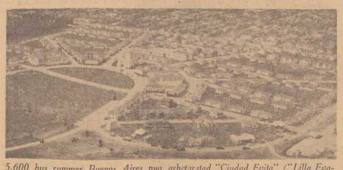

5.600 hus rymmer Buenos Aires nya arbetarstad "Ciudad Evita" ("Lilla Evastan"), som är uppkallad efter fru Eva Perón. — På jätteaffischen förkunnas: "Perón håller vad han lovat. Järnvägarna är redan argentinarnas!"

PERÓNISMENS IDÉER OCH POLITIK

"GENERAL PERON framlägger inte abstrakta idéer, utan följer alltid handlingens väg. Hans doktrin är grundad på handling och är på en gång en originell teori och ett praktiskt krav." Så heter det i förordet till en officiell upplaga av Peróns tal. Det är en synpunkt som vi alltför väl känner från nazismen och än mer från fascismen. Ledaren representerar handlingen och livet självt i dess rikedom och växling. Hans syften kan inte klarläggas genom "abstrakta" och "teoretiska" utläggningar. Det väsentliga är hans oförlikneliga person. "Jag tänker ibland att president Perón uppbürt att vara en man som andra män — att han snarare är ett ideal som blivit kött och blod", skriver fru Perón, den främsta av generalens lovprisare. "Perón skall alltid stå för sitt folk som ett ideal, en fana, en fyrbåk, ja, som en stjärna som visar vägen genom natten till den slutliga segern."

Denna ledarkult utan vidare spisning, broderad med en smula antiintellektualism och mystik, var förvisso det naturliga för den segrande peronismen, ty idéer och program hade man inte hunnit utforma. Men Perón och hans män vid maktten kände samma behov av ett mera principiellt rättfärdigande som Kung Mussolini att ett par år efter fascismens framträdande bryskt uppmana sina medhjälpare att snabbt utarbeta en ideologi. Den peronistiska *bekännelsen* är ännu i vardande, men en hel del har gjorts, främst av diktatorn själv. Det är hans tal och skrifter som man ständigt hänvisar till och som kommenteras i devota ordalag av partiets fåtaliga intellektuella elit.

Denna fragmentariska åskådning kan betecknas som en beskärven och putsad fascism. Här finns ledarkult, nationalism, en viss irrationalism, men ingen direkt kritik av humanistiska och demokratiska värden. Tomrummet utfylls av banala utsagor på livets alla områden; även den som studerat en stor del av de moderna diktaturrörelsernas andliga prestationer känner sig här stå inför en fullständigt unik motstycke. Perón, som liksom Hitler och Mussolini erkänner Guds existens med ett slags nedlåtande välvilket, förklarar att ledare inte skapas "genom förordningar och val", utan genom intuitiv kraft, och att denna intuitiva förmåga är given av Gud — men han fortsätter inte med resonemang om att ledaren förkroppsliger folket och att hans välde realiserar den sanna friheten osv, i känt fascistiskt manér. Nationalismen är klar: Argentina skall bli "suverän", dvs. formellt och praktiskt oberoende av andra stater, det skall bli ekonomiskt självförsörjande och blott exportera en liten del av sin produktion för att demonstrera sin likvärdighet med andra länder; argentinarna med sin förmåga att vända "hat till kärlek, självviskhet till uppoffrande friskostighet, fientlig lidelse till fredlig samverkan" är ett salt bland nationerna. Men den argentinska "rasen" är inte en biologisk, utan en andlig enhet, och den kan "i kristlig välvilja förstå och respektera andra folk"; tendenser till antisemitism har avvisats av den officiella peronismen. Krig var enligt tidigare uttalanden av Perón "nidvändiga sociala fenomen", men senare har han deklarerat sin "pacifism". Perón fördömer den internationella kapitalismen liksom den marxismen och säger sig verka för den sociala rättvisan, åganderätten och familjen; han vill främja "hederlig och förnuftig kritik", men bekämpa den kritik som söker framkalla "ekonomisk oro och social desorganisation eller är ett instrument för främmande idéer, politisk ärelystnad och personligt maktbegär". Alla motståndare, från konservativa till kommunister, betecknas som en "oligarki", som den peronistiska demokratin måste bevinga.

Skidtrupp i den stora militärparaden på Argentinas oavhängighetsdag, den 9 juli.

PALACIOS.

Argentinsk socialdemokrat, den första socialdemokratiska deputeraden i Sydamerika.

Vid den första nationella kongressen för filosofi i april 1949 utvecklade generalen i ett stort anförande (70 trycksidor) de ytterstа grunderna för sin verksamhet. Anförandet är märkligt såtillvida som praktiskt taget alla berömda tänkare här passerar revy, från Platon och Aristoteles över Hegel, Marx och Comte till Tagore och Heidegger. Att få fram någon mening ur den av argentinska kämnare högt skattade framställningen synes mig emellertid inte möjligt. Sida efter sida möter nätser som dessa: "Det är viktigt att försona vår känsla för fulländning med realiteterna, att återupprätta harmonin mellan materiellt framsteg och andliga värden och att ge människan en klar uppfattning om vad hon verkligen är. Vi är anhängare av kollektivism, men grunden för denna kollektivism är av individualistisk natur, och dess ursprung är en högsta tro på den klenod människan representerar genom det blotta faktum att hon finnes till."

*

Till den Perónska regimens stödjepunkter hör främst armén och kyrkan. Viktigast är armén eller rättare sagt officerskåren, som här liksom i flera av Sydamerikas stater kan göra och förgöra en regim. De väldiga rustningarna, som delvis genomförs med hemliga anslag, är ett uttryck för nationalismen, men också en borgen för militärens lojalitet. De har, jämte de aggressiva uttrycken av självhävdelse och maktvilja, skapat oro hos grannarna, och tron på att Perón är beredd att vid givet tillfälle föra en expansiv politik är fortfarande allmänt utbredd, så länge USA bevarar sin ställning och icke är helt engagerat på andra håll är emellertid krigiska erövringar otänkbara, och under de senaste åren har Perón anslagit en mild och försonlig ton i sina utrikespolitiska tal. Militären gynnas även på andra sätt; de stora löneförhöjningarna för officerare anses höra till regimens bästa penningplaceringar.

Argentina hör till de få sydamerikanska länder i vilka statskyrkan inte är avskaffad; staten bidrar till det katolska prästerskapets underhåll och har i gengäld rätt att medverka vid utnämningar inom det högre klerselet. Perón har stärkt banden mellan stat och kyrka genom att återinföra den sedan årtionden avskaffade konfessionella undervisningen i statens skolor; denna religiösa fostran

IVANISSOVICH.

Argentinas undervisningsminister.

är visserligen inte obligatorisk, ty på familjefaderns begäran kan den ersättas av en allmän moralundervisning, men i praktiken innebär reformen en stor förbättring av kyrkans möjligheter, och 95 procent av barnen följer den ordinära linjen. Att det är denna sida av Peróns politik som gjort massan av prästmän till propagandister för regimen kan inte betvivlas, även om anslutningen ofta motiveras med att peronismen i sina ekonomiska och sociala strävanden följer de bekanta påvliga encyklikorna. Det finns likväl ett antal präster, även i framskjutna ställningar, som är kända för att med vederbörlig försiktighet ta avstånd från de totalitära tendenserna i Peróns välde.

Ofta påstås att arbetarklassen är diktaturens främsta sociala underlag. Att med säkerhet bedöma riktigheten av denna uppfattning är svårt på grund av den bristfälliga statistiken. Säkert är att ett stort antal arbetare måste finnas bland både anhängarna och opponenterna; i de stora städerna är den peronistiska majoriteten inte mycket mindre än på landsbygden, men det är huvudsakligen i dessa städer som socialister och kommunister uppvisar ett avsevärt röstetal. Uppfattningen att arbetarna är helt knutna till regimen förklaras av att den stora arbetarkonfederationen (3,4 miljoner medlemmar, av vilka 3 miljoner industriarbetare) är inlemmad i staten. Detta resultat har vunnits med ungefär samma metoder som i det fascistiska Italien och det nazistiska Tyskland; de gamla, relativt svaga organisationerna har brutits sönder genom en blandning av förföljelse och lockeksert, och de av peronister ledda fackföreningarna representerar legalt alla arbetare inom facket; så gott som alla industriarbetare har därför analutit sig till dem (inom jordbruket står däremot majoriteten av arbetarna utanför fackliga organisationer). I princip avdöms arbetarvisster genom domstolsutslag, ehuru strejker som påtryckningsmedel under vissa förhållanden är legalt tillåtna — vilket inte hindrar att även illegala strejker förekommer. I det hela ter sig arbetarkonfederationen närmast som ett statligt ämbetsverk, med de mest intima förbindelser med statschefen och de på dessa områden verksamma ministrarna.

Att peronismen är verkligt popular bland stora arbetargrupper är ostridigt, och skälen härtill är uppenbara. Sociallagstiftningen har byggts ut genom förbättringar av socialförsäkringen, minimilöner, semester och långtgående bestämmelser mot avskedanden; anslutning bärtill har en mängd sociala "rättighetsbestämmelser" införts i den nya författningen. Lönerna har höjts genom regeringsdekret eller press på företagen. I vad mån realinkomsten härigenom förändrats är omstritt; peronister påstår ofta att reallönerna stigit med flera hundra procent, medan opponenterna förklarar att löneh jämförelse efter många samtal med representanter för skilda grupper och meningar är att i varje fall industriarbetarna fått det avsevärt bättre under de senaste åren och att detta till inte ringa del beror på regeringens åtgärder — företagarvinsterna har här liksom i allmänhet i Sydamerika varit exceptionellt höga.

Beträffande andra socialgrupper är generaliseringar än mer osäkra. Överallt finns den för den halvfärdiga diktaturen utmärkande blandningen av entusiaster, ambitiösa medlöpare, rena anpasslingar, likgiltiga, hemliga och öppna opponenter. Många resonerar på det kända sättet att eftersom regimen med all sannolikhet blir långvarig är det bäst att ansluta sig och påverka dess utveckling inifrån — en ståndpunkt som inte behöver vara ogrlig, men alltid väcker misstankar. Liksom i Italien och Tyskland skulle säkert en regimförändring leda till otaliga lyckade försök att förete alibin — ett bevis på diktaturens förmåga att förgifta moralen.

Det är väl känt att förbindelserna mellan peronism och europeisk fascism inte bara är ideologiska. Argentina har blivit en tillflyktsort för de största de totalitära regimernas män. I oktober 1949 publicerade det socialistiska partiet en utredning om dessa nazister, fascister och quislingar, av vilka många bakom kulisserna påstås vara skickliga och uppskattade arbetare i peronismens tjänst.

*

Den Perónska regimens ekonomiska politik bör ses mot bakgrunden av två faktorer. Å ena sidan är Argentina sedan länge från många synpunkter Sydamerikas mest avancerade stat: välståndet har varit avsevärt högre än på andra håll (med det oundvikliga undantaget Uruguay), befolkningen, som under de senaste 60—70 åren snabbt växt genom immigration — främst bortåt tre miljoner italienare — och nu närmar sig 18 miljoner, har stått relativt högt; analfabeterna uppgår nu till blott 15 procent och för åldersgruppen 14—21 år till mindre än 7 procent. Då argentinarna kallats Sydamerikas yankees beror det inte på hjärtliga förbindelser med USA, ty förhållandet mellan de båda länderna har tvärtom ofta varit kyligt eller spänt, utan på att framgångsrik aktivitet ansetts prägla argentinsk ekonomi. A andra sidan har Argentina, liksom Sydamerika över huvud, länge stannat på ett kolonialt stadium: de utländska, särskilt de brittiska, investeringarna har varit avgörande för den ekonomiska utvecklingen — landet har stundom kallats Englands femte dominion —, och exporten har alldeles övervägande bestått av jordbrukets och boskapsskötselns produkter, medan industrivaror mäst importeras.

Från dessa faktorer och från de vilda ekonomiska kriser som det andra världskriget förde med sig för Argentinas del har Perón utgått i sin ekonomiskt nationella, om man så vill nationalistiska politik. Det har gällt att göra Argentina ekonomiskt "suverän". En huvudlinje har varit inköp av utländska företag och deras överförande i statens ägo. Så har skett med järnvägarna och en rad stora slakterianläggningar, först i engelsk ägo, med telefonbolaget tidigare tillhörde ett amerikanskt bolag, och ett stort antal andra företag; de brittiska investeringarna, som före det andra världskriget var 5 miljarder dollar (lika mycket som vid det första världskrigets utbrott), har gått med till några hundra miljoner. Till dessa aktioner sluter sig bestämmelser om kontroll över utländska företag, skyldighet för dessa att huvudsakligen anställa argentinare och liknande föreskrifter. Omkring 70 procent av det i industrin investerade kapitalet beräknas nu vara argentinskt. Vidare har industrialiseringen och utbyggnaden av transportväsendet fortsatt med statlig uppmuntran eller i statlig regi och under starkt tullskydd för de inhemska företagen; med de luckor som följer av stor brist på mineraller tenderar Argentina att bli industriellt självförsörjande. En uppfattning av läget ger uppgifterna att 75 procent av folket lever i städer eller samhällen på mer än 1.000 invånare, att jordbruket sysselsätter blott en femtedel av arbetarna och att omkring en halv miljon av de bortåt 3 miljonerna arbetare inom industri, handel och samfärdsel är i statstjänst.

I början av den Perónska regimens tid betydde det om uppdelning av storgodsen och "kolonisering" genom småbrukare. I huvudsak har dock de stora latifundierna förblivit oupplåtna och starka skäl finns utan tvivel för åsikten att Argentinas väldiga ytor är särskilt lämpade för stordrift. Jordbruket har hört till statens stora inkomstkällor genom att produkterna kunnat till fixa priser och sedan för vida högre belopp sålts till utländet, och det har på detta sätt fått betala en del av industrialiseringsprocessen.

Den femårsplan för industrialisering, nybyggnader osv, som uppgjordes 1946 har inte blivit genomföras i sin helhet, och regeringens aktivitet, jämte de stora importöverskotten vissa år, har lett till väldiga statslån och snabbt sjunkande valuta. För närvarande tycks en "reformpaus" vara påtänkt samtidigt som regeringen synes vilja inrikta sig på att stegra jordbrukets effektivitet genom stöd av dess maskinella upprustning.

*

Den demokratiska oppositionen står samlad kring kravet på de medborgerliga friheternas återupprättande och diktaturens avskaffande, men är i övrigt splittrad. På konservativt håll — om något konservativt parti kan man knappast längre tala — finns åsikten att järnvägspolitiken och delvis de sociala reformerna som ekonomiskt ödelägsande. De ra-dikala, som bildar huvudparten av oppositionen, betecknar kyrkoeoniken som reaktionär och beklagar tendenserna i åt statsmonopol och statsdrift. De av staten ledda företagen borde nu vara underkastade en ekonomisk demokrati; i fråga om jordbruket kräves uppdelningen av latifundierna på småbruk. Socialdemokraterna, tidigare det största partiet i huvudstaden och ännu 1948 med 115.000 röster av 600.000 röstande, skyller sin tillbakagång på immigrationen från Sydeuropa och den därav följande landsbygden; partiet, som förut var marxistiskt av tysk typ, ser nu sin förebild i det engelska arbetarpartiet. Man kritiserar regeringens "statssocialism" med samma argument som de svenska socialdemokraterna för femtio år sedan och begär liksom radikalerna en förvaltning av de offentliga företagen genom ekonomisk demokrati. Enden bör socialiseras, men upplåtas åt småbrukare genom arrende; handel mellan kyrka och stat bör helt brytas.

Inom dessa partier, och inte minst socialdemokratin, möter fasta grundsatser och idealitet — de har hårdats under diktaturen. Men man får inte något intryck av slagkraft och segervisshet.

(Föregående artiklar i serien var införda 27, 28, 31 december, 3 och 5 januari.)

Annons.

Kemtvätt på rätt sätt: grundligt och ekonomiskt, så som den utföres vid landets specialfirma i branschen, är god klädekonomi en utgift som blir en inkomst. Ring nummanrop "Saltsjöbadstvätten".

Ledarskifte inom högerpartiet. Domö önskar samlingsregering

Nye högerledaren Jarl Hjalmarson mottar ordförandeklubban av avgående Fritiof Domö.

Med en önskan om en samlingsregering, kompletterad med ett effektivt system för folkomröstning, avgick på måndagen riksdagsman Fritiof Domö från sin post som ordförande i högerpartiet och överlämnade ordförandeklubban till hr Jarl Hjalmarson, som med acklamation utsågs till ny ordförande av de 300 ombud vilka samlats till extra partistämma i Konserthuset.

— Den svenska högerns uppgift är att: oförtrutet och bestämt hävda det fria samhällets sak, anse hr Domö. Som läget är både i och för vårt land borde en bred samverkan, för allmänt väl vara det naturliga. Socialdemokraternas regering företräder en minoritet i folket. Utslaget mellan majoritet och minoritet fälls av tämligen små grupper röstande. Det kan verkligen vara klokt eller i egentlig mening demokratiskt att denna små förskjutningar skall kunna bestämma hela regeringskursen, särskilt inte med hänsyn till det stora faktiska införtrande en regering alltid har i ett modernt samhälle.

Den naturliga lösningen på vårt lands regeringsproblem skulle alltså enligt min mening vara en samlingsregering, kompletterad med ett effektivt system för folkomröstning. Statsministern har med en argumentering som vittnar om stark uppfattning av den egna regeringen avvisat samlingsregering.

Inte bara detta, utan också det faktum att regeringen ämna är så bunden av sina tvångsföreställningar om det halvsocialistiska samhällets nödvändighet har övertygat mig om att någon bas för samverkan för närvarande inte finns. Därför, men också därför, måste man val avstå från förhoppningen att våra akuta problem skall bli lösta genom en mobilisering av alla goda krafter.

Sverige en gränspostering

— Att vi inom högern så envist och hårt kämpar för den fria företagsamhetens idé beror på att vi vill ha ett samhälle där varje medborgare har en skälig chans att bli sin egen, yttrade hr Hjalmarson. Fyr företagsamhet och fri prisbildning på råvarubehetens grund är en av målsättningarna för vår ekonomiska politik. Den är antimonopolistisk och motstridare till regleringsekonomin.

Förhållandena i det privata näringslivet motsvarar icke de socialistiska vrånbildarna. Betydligt över hälften av alla arbetsinsatser utförs i små, oftast mycket små, företag — i enheter av just det slag duktige folk själva kan bygga upp.

Liksom andra meningsriktningar vill vi medverka till sociala förbättringar, men det är ett förhållande att de betraktelsesätt när dessa framställs som gåvor av överheten. Vi betalar dem helt och hållet själva med vårt arbete. Den stora uppgiften är dock att steg för steg höja de individuella realinkomsterna. De belopp som tillförs de lägre inkomsttagarna genom den normala ökningen av nationalinkomsten betyder vida mer än inkomstutjämningen via skatter och socialpolitik. Målet för den fria ekonomin är att skapa en demokrati av självständiga ämne.

Sverige är en gränspostering i den fria världen. Därför ställs betydande krav på vår militära beredskap. Från de stora demokratierna i väster måste vi likväl räkna nå bistånd för att i landen kunna bibehålla effektivt försvar mot angrepp. Alldeles särskilt bör vi sammanmed våra skandinaviska grannstater — även försvarspolitiskt.

Som första vice ordförande kvarstår riksdagsmen Skoglund och som andre vice ordförande efter hr Hjalmarson valdes enhälligt riksdagsman Folke Kyling.

"Högre undervisningen hotas med nivellering"

— Vi ämnar stå vakt om den högre undervisningen. Inte så, att vi motsätter oss reformer — tvärtom, vi är medvetna om att vissentliga reformer är nödvändiga, och vi vill bidra till att finna de rätta lösningarna, heter det i ett uttalande som antogs vid lärarverksämnenas riksförbunds sammanträde på Byggnadsföreningen på måndagen.

Lärarverksläraran fortsätter: Vi vill motverka den tendens som syftar att sänka studiernas resultat för den nära teoretiskt begåvade delen av eleverna. Vi tror på att både—och och när det gäller folkbildningens allmänna höjande och på en förnuftig hushållning med begåvningarna. Vi kräver således en skola så differentierad att den blir effektiv för elever av olika begåvningstyp.

Vi är övertygade om att skolans och undervisningens problem hänger intimt samman med lärarnas. Den kategorin bör som regel utgöra en del av det fältet — och som inom en nära framtid blir av verkliga dimensioner visar tydligt detta. Det råder brist på arbetskraft inom flera intellektuella yrken, men proportionellt sett är bristen störst bland läroverkslärarna. Det är ingen tillfällighet: statsmakterna måste omgående förstå att det är nödvändigt att bringa läroverkslärarnas löneproblem till en lösning. Vi har begärt att en parlamentarisk kommitté skall tillsättas för att utreda läroverkslärarnas löner. Det måste anses som ett fullt berättigat krav att denna kommitté snarast möj ligt tillsättes.

Hundra folkbildare på konferens i Lund

En av skolöverstyrelsen anordnad fyradagarskonferens för föreläsare inom folkbildningsverksamheten inleddes på måndagsförmiddagen i Lund i närvaro av ett hundratal deltagare från olika delar av södra Sverige.

"Den bör bli klassisk"
säger Torsten Tegnér om
Wille Engdahl
SPELA PÅ RUNE
"Rolig. Rapp. Elvande. Och hur riktig! Det är helt enkelt historien om hur fantastiskt trevligt tärottsleket kunde vara under vår tärotts egentliga gyllendar. Det roligaste av alla tärottsgång jag träffat."
T. T.
6:—
NATUR och KULTUR

"Förutsevnig sexualupplysning"
Köns-livet
av J. Fabricius-Møller
269 sidor
99 illustra'ioner
En bok som gör rokt på sak såväl i text som bilder
"Utom att ett lägenhlick välge för sådana som många människor finnas omöjliga, utom att förklaringsbilda ord, utom att moralisera min i värdens löpor, utom upp hela den sunaklips ämnet."
Dr Niels Nielsen

Till ..... (adressat hotellet eller bokhandel)
Rogeringsgatan 109, Stockholm.
Undertecknad beställer härmed ..... ex av J. Fabricius-Møllers Könslivet häft kr 10:— inb. kr. 13:50 (strykt det som ej önskas).
Namn: .....
Adr.: .....
Postadr.: ..... D. N. 10/1

SPARA BRÄNSLE
Höj rumstemperaturen
Isolera fönstren med lämo-insatsen, ökar genomskinlig som glas. Eliminerar drag, hindrar kyian — men inte alsten. Ilsprylitar och monteras lätt av envar. Vid prisförfrågning eller beställning — lämna exakta mått på glasrutorna i varje båge. Rekv. kostnadsfritt Praktiska Bladet nr 8 med vitterligare upplysningar.
Sätt Uamber bakom element vid ytterväggen. Den aluminiumbeklädda, böjliga och klippbara skivan monteras av vem som helst utan loskopling av elementen. Reflekterar c:a 99 % av strålningsvärmet, som eljest förvinner genom väggen. Pris, Storlek 70×100 cm. Kr. 3.25. I järnaffärer eller direkt från
ING. F:A GÖSTA NORDSTRAND
Riddargat. 3 - Stmin - T. 60 20 05. 60 02 90. 62 42 11

Godfrey Blunden
LITET RUM ÅT GATAN
"Romanen är en litterär prod kt av högsta klass, buren av en på en gång mjuk och hård berättarteknik." (Gustaf Olsson i Sv. D.) "En skildring som verkligen förmår grips." (GHP.) "Man får bara hoppas att boken inte sjunker som en sten i glömskans bokflod utan att den avsedda allmänheten säker komma i kontakt med detta dokument över mänsklig grabbet." (Västerbottens Kuriren.)
12:50, inb. 16:50.
En bok från NATUR och KULTUR är en god bok

Fackliltteratur Ny katalog
WESTLINGS BOKAVD., ÖREBRO.
Sänd mig Eder katalog över
TEKNISK LITTERATUR
Namn .....
Adr. ..... D. N. 10/1

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.